
УДК 378

Валентина Олександрівна ТЮРІНА,

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри соціології та психології

Харківського національного університету внутрішніх справ

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-2308-1977>

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ОФІЦЕРА ПОЛІЦІЇ ЯК ФАКТОР ЙОГО ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розкрито сутність понять «готовність», «професійна компетентність», «комунікативна компетентність»; визначено зв'язок між цими поняттями.

Ключові слова: *готовність, професійна компетентність, комунікативна компетентність.*

Для характеристики професіоналізму фахівця сьогодні часто використовуються поняття готовності до професійної діяльності і професійна компетентність. Отже, проблема формування означених якостей особистості є актуальною для сучасних закладів вищої освіти, зокрема для ЗВО МВС України.

Різні питання проблеми компетентності вивчали зарубіжні та вітчизняні психологи та педагоги: М.Васильєва, Д.Дзвінчук, В.Козаков, Т.Лебединець, Л.Петровська, Л.Пуховська, С.Сисоєва, А.Хуторської, Я.Цехмістер та ін. Деякі аспекти комунікативної компетентності працівників поліції розглядали І.Данченко, Л.Пляка, В.Тюріна, П.Червоний. Проблему готовності до професійної діяльності у психолого-педагогічних працях розглядали М.Дьяченко, Л.Китаєв-Смик, М.Корольчук, М.Левітов,

Г.Ложкін, В.Лозова, К.Піорковський, О.Столяренко, С.Струмилін, О.Тімченко, В.Тюріна та інші.

Але питання щодо особливостей та шляхів формування комунікативної компетентності майбутнього офіцера поліції фактора його готовності до професійної діяльності залишилися недостатньо вивченими.

Мета нашої роботи полягає в тому, щоб розглянути комунікативну компетентність майбутнього офіцера поліції як складову його професійної компетентності та критерій сформованості його готовності до ефективного виконання професійної діяльності.

У психолого-педагогічній літературі готовність розглядається як здатність виконувати якусь діяльність. Але, на наш погляд, готовність передбачає не тільки здатність і спроможність, а й бажання та прагнення виконати певну діяльність [2]. Виходячи із зазначеного ми вважаємо, що готовність до здійснення професійної діяльності є інтегрованим особистісним утворенням, яке має складну структуру і передбачає сформованість системи професійно значущих знань, умінь, навичок та певних професійно значущих якостей особистості.

Зокрема, професійна компетентність офіцера поліції складається з теоретичних знань, практичних умінь, досвіду, особистісних якостей, що забезпечують готовність до ефективного виконання професійної діяльності.

Таким чином, професійна компетентність та базові компетентності, що є її складниками, є потенційними професійними якостями фахівця, які проявляються через його готовність до здійснення професійної діяльності. Тому особливості професійної компетентності фахівця детермінують ся особливостями його професійної діяльності.

Професійна діяльність офіцера поліції належить до категорії професій „людина – людина”, а отже, потребує вміння ефективно спілкуватися з іншими людьми. Тому у офіцера поліції, крім змістової та процесуальної складових, має бути сформована комунікативна компетентність (тобто компетентність у спілкуванні як складова його загальної професійної компетентності), яка передбачає наявність розвинутої адекватної орієнтації людини в самій собі – власному психологічному потенціалі, потенціалі партнера, у ситуації та завданнях спілкування. Комунікативна компетентність визначається гнучкістю в адекватній зміні психологічних позицій, що є показником вмілого, зрілого спілкування.

Специфіка професійної діяльності офіцера поліції полягає в тому, що вона дуже часто відбувається за умов конфліктної ситуації, соціального або виробничого конфлікту, конфлікту інтересів, когнітивного конфлікту. Отже, офіцер поліції повинен уміти спілкуватися в такий спосіб, щоб опоненти, колеги почули його, захотіли зрозуміти і прийняти його точку зору, погодитися з нею і діяти в запропонованому напрямі, а для цього їм необхідно змінити свою думку, своє ставлення до співрозмовника, до ситуації. Це, зазвичай, складно зробити. Тому формування у майбутнього офіцера поліції комунікативної компетентності як професійної якості, що

є складовою професійної компетентності фахівця, є дуже важливим у його професійній підготовці.

У людей завжди існувала потреба відчувати себе і бути компетентними в спілкуванні. За визначенням, компетентність – це обізнаність, знання, авторитет людини у певній галузі. Для плідних ефективних стосунків, щоб їх сформувати і зберегти, необхідно мати певні базисні уміння і навички. Вони, зазвичай, стосуються чотирьох галузей: 1) знання іншої людини і довіра до неї; 2) точне і недвозначне розуміння людини людиною; 3) вплив і допомога одне одному; 4) конструктивне вирішення проблем і конфліктів у відносинах [1].

Але знання про спілкування, прийоми та способи ефективного спілкування не забезпечують автоматично вміння ефективно спілкуватися. До того ж основою цивілізації також є співробітництво людини з іншими людьми та сумісна координація дій. Але ефективні навички взаємодії з людьми не виникають самі по собі, них необхідно навчатися.

Труднощі, що зустрічаються у роботі офіцера поліції за умов міжособистісних конфліктів, що мають місце у професійній діяльності, пов'язані зі специфікою соціальної і професійної ситуації, своєрідністю професійного і соціального контексту, зі специфікою особистісної культури.

Для успішної професійної діяльності майбутній офіцер поліції повинен уміти займати і змінювати комунікативні позиції у залежності від того, з ким і коли він вступає у комунікативний контакт. Тому уявляється доцільним детально проаналізувати основні ситуації, у які потраплятиме офіцер поліції, а також психотехнічну сторону реалізації здійснення комунікативних позицій, при цьому основну увагу приділити спеціальним ігровим вправам, що спрямовані на вироблення внутрішніх засобів, які допоможуть офіцеру поліції правильно зорієнтуватися у реальних ситуаціях та вибрати ефективну комунікативну позицію.

Психічні перевантаження, що їх переживає кожен офіцер поліції щоденно під час своєї роботи, руйнують його особистість, виснажують психоенергетику. Однією з форм активної допомоги виступають психокорекційні методи, що сприяють розвитку у нього внутрішніх засобів автокорекції, саморозвитку і самовдосконалення. Існують розробки психологічних вправ, які працівник поліції може виконувати самостійно.

Таким чином, комунікативна компетентність майбутнього офіцера поліції є важливою складовою його професійної компетентності і значною мірою визначає готовність майбутнього офіцера поліції до ефективного здійснення професійної діяльності. Подальшого дослідження потребує розробка та перевірка ефективності педагогічної технології формування комунікативної компетентності означених спеціалістів.

Список бібліографічних посилань

1. Немов Р.С. Психология. Т.1. Москва: ВЛАДОС, 1995. 576 с.
2. Тюріна В.О. Пізнавальна самостійність школярів. Харків: Основа, 1993. 144 с.

The essence of the concept's "readiness", "professional competence", "communicative competence" is revealed; the connection between these concepts is defined.

Key words: *readiness, professional competence, communicative competence.*
